

DESPRE CONȘTIINȚĂ

de Lucia McNeff

(continuare din numărul trecut)

Vechii români aveau două nume, afirmă P. Sthal: unul creștin și altul păgân. Pentru orice eventualitate. Noi, românii de azi – constată Mephisto, eroul meu lucid din romanul Lupul și Catedrala – aveam două conștiințe: una istorică și alta politică. Tot pentru orice eventualitate.

*

Am avea trei stări normale de conștiință: starea de trezie, starea de somn și starea de vis. La acestea, experiența noastră istorică specială a adăugat o stare nouă, ingenuă: starea de reclusiune, de claustrare. Cea prin care pușcăriașii (sau popoarele închise) reușesc să dizolve timpul de detenție într-un fel de “druidic-sleep”, dormire trează. Rabinul Sommer este de părere că mai trebuie adăugată o stare (ce nu ar fi decât auxiliarul stării de reclusiune): *starea de Jovie*. Adică, starea în care indivizi și popoare stau neputincioși, în așteptarea sfârșitului aceluia monstruos pariu ce are loc în Cerul unde Dumnezeu și Dracul experimentează limita răbdării lui Iov și a lumii întregi.

(Mai rea decât starea de Jovie, îi spun eu bunului meu prieten Paul Everac, ar fi “starea de Ioviță”. Care nu e tragică: e grotesc penibilă. Rușinoasă. Apostazică.)

De la eleni și latini, prin tradiție, Europa s-a străduit să pună punct la un sistem social – cât de cât moral – de selecție dreaptă a elitelor ei. Rând pe rând au fost preferați înțeleptul, virtuosul, bravul, cucernicul, eroicul, cărturarul, specialistul etc...

Revoluția, dorind să facă dreptate celor umiliți și obidiți, prin indirectă și neintenționată întâmplare, a ajuns la o răsturnare totală a sistemului de selecție, bazat pe criteriile de valoare. Astfel, după trei mii de ani de dominație socială, politică și culturală, sub diferite forme, a celor neapărat inteligenți - astăzi asistăm, aproape în întreaga lume, la o generală revanșă, în toate domeniile vieții sociale, a *proștilor de tot felul*.

(Marx era un savant, Lenin un specialist, Stalin un practician crud și limitat, Brejnev, numai limitat... Jefferson era filosof, Lincoln un vizionar martir, Wilson un visător, Nixon un politician uns cu toate unsoarele, Carter un predicator baptist, Regan un.... Adenauer era un..., Willi Brand doar un.... Iar între Schmidt și Kohl, e diferența între un Helmuth mare și un Helmuth doar înalt.

*

Trebuie să admitem că Revoluția este mai mult decât o schimbare de regim politic, de sistem social: cred că e vorba de o schimbare de Climă, de Clima, de o mutare a polilor magnetici, de o coborâre sau retragere a glaciațiunii.

Moșul crede că o parte din omenire a fost vârată, experimental (de către cine, cu ce drept?), într-un uriaș *Athanos* (vas folosit de alchimiștii medievali) și supus unor presiuni și represiuni îndelungate – așa încât, dacă noul Faust va avea curajul într-o frumoasă zi (de transparență) să ridice capacul acestui *Athanos*, s-ar putea ca acolo, în locul omului de tip nou, să ne apară o specie angelică sau demonică de monstru filosofal cine poate știi?... Omul este măsura, dar și nemăsura tuturor lucrurilor.

*

Orice ocupant (militar), oricât efort ar face, pentru cei ocupați el rămâne un tip profund antipatic. Șn Rusia eram îndrăgostit, leșinat de admirație, pentru sufletul rusesc, pentru rusoaice, pentru “maty Rosia”... Cum a sosit la noi, în uniformă și cu pușcă, mi s-au părut dintr-o dată stupizi, încuiați, altfel decât nemții, dar tot un fel de fasciști...

Și americanii – pare-se – sunt la fel: acasă la ei, energici, originali, cinstiți și liberi: în alte țări ei ajung a fi îngâmfați, limitați, răi și proști...

*

“*Trupul nostru, privit ca o mașină*, îmi spune un inginer care e foarte inginer, îmi apare ca fiind excelent ca proiect, sistem, funcționare: dar materiile din care e realizată această mașină, sunt sub orice critică: nemaivorbind de faptul că, la naștere, nu primim nici o piesă de rezervă...”

Îi mărturisesc nepoatei mele: “În tinerețe mă consideram un chiriaș al trupului meu. Și făceam curte, îl cultivam, în speranța că într-o zi voi deveni stăpânul și proprietarul său absolut... Mai spre bătrânețe începui să mă comport ca un tiran șantajist. Și spuneam, amenințându-l: dacă nu te porți bine, să știi că te părăsesc. Definitiv.”

Acum că am trecut de 65 de ani, se pare că rolurile s-au schimbat. Aud tot mai des din partea trupului meu o voce firavă ce îmi șoptește cu milă și regret: “Fiindcă nu ai fost cuminte, va trebui, curând, să te părăsesc. Pentru totdeauna. Deși te-am iubit mult.”

*

“*Orice fabrică*, îmi spune Sommer, până nu produce la toți indicii, rămâne un simplu experiment. Chiar dacă ajunge să producă din plin, dacă nu e cât de cât rentabilă, ea trebuie să fie considerată un experiment ratat”.

“Orice societate, replică Limpi, care nu își atinge cât de cât țelurile propuse prin programul său inițial, este tot un experiment cu oameni, pe viu, pe cheltuiala timpului și a spațiului puțin ce ne-a fost repartizat la naștere”.

“Orice operă de creație, adaug eu, care nu ajunge la marele public, rămâne un foetus experimental, o simplă partitură neexecutată și, deci, neuzită de nimeni...”

(Ce este experimentul? Mă întreb. Găsesc în Pasteur: “orice experiment nu e decât o formă de suferință. Anchetarea sub tortură a Materiei și a Vieții, spre a afla ce gândește, ce simte, ce ascunde...”

Și ne mirăm că uneori rezultatele acestor torturi se răzbună. Pe noi, torționarii. Eliberăm din închisorile Materiei niște energii: căldură, lumină, electricitate, radiație. Dar imediat le punem în lanțuri, obligându-le să lucreze. Și, la nevoie, să ucidă sau măcar să tortureze...)

*

Orice calitate a unui om sau a unui popor, îmi spune Moșul, conține în sine și contrariul său. Mai nou aud, din ce în ce mai des, spunându-se: “Mai binele”, a fost dușmanul “Binelui”: atunci, dacă acest “mai bine” a reușit să învingă și să distrugă “binele” - nu se poate ca “mai răul” să îl dea în cap, într-o frumoasă zi, “răului”?

Văd oameni care se bucură la auzul unor vești rele (stupidități, decrete, dezastre) și-i aud exclamând: Cu cât e mai rău, cu atât e mai bine!”. Astfel, răbdarea valahă – o calitate a istoricității noastre – devine defectul major al anistoricității.

Mi se pare culmea inconștienței ca, încrucișându-ți brațele să stăm și să așteptăm ca lupta dialectică între “rău” și “mai rău” să ne aducă la picioare binele viitorului mult visat (povestea drobului de sare – completarea îmi aparține).

*

Caftangiu e totuși nebun. L-am vizitat la ospiciu, nici nu-mi dau seama dacă m-a recunoscut. Mi-a dat o listă de “proponeri concrete”, un fel de decalog al salvării publice:

- să nu mai mințim, să nu ne mai mințim;
 - să nu mai lăudăm, să nu ne mai lăudăm;
 - să nu mai furăm, să nu ne mai furăm;
 - să nu mai aplaudăm;
 - să nu ne mai închinăm la nici un portret;
 - să curățim de rele apele, pământul, cuvintele;
 - să iubim copacii și animalele ca pe noi înșine;
 - să dezgropăm adevărurile adevărate;
- etc.

Lista e lungă, amețesc citind-o. Dacă e să-l iau pe Caftangiu ca fiind prototipul activistului ajuns la ananghie, trebuie să admit că întreaga experiență istorică a neamului meu se rezumă la lista lucrurilor pe

care nu mai am voie să le fac. Va trebui să vină o altă generație de capete cinstite și lucide (Să vină de unde? Crescută de cine? Crezând în ce?) care să poată alcătui o listă a poruncilor ce trebuiesc făcute, fiindcă a cunoaște răul nu înseamnă automat că știm și ce e binele. Care, nu întotdeauna, e contrarul răului.

M-a încântat să citesc, la capătul listei, următoarea poruncă, oarecum testamentară:

- să nu ne mai fie rușine că suntem, în clipa morții să avem dreptul să spunem: "am fost atât cât ne-ai lăsat Tu să fim!".

Nr.188/Iunie 07